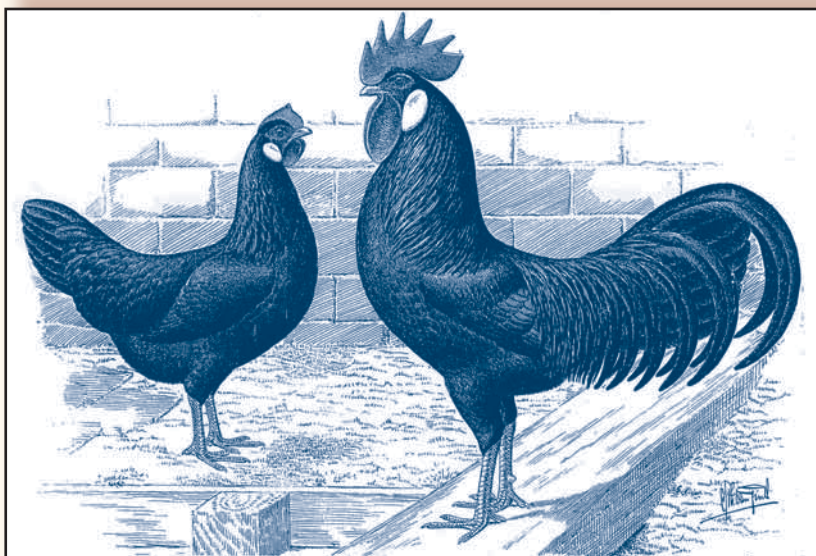

Leghorn, Italiëner of Livorno ?

door Andy Verelst

Koppel quasi ideale zwarte Livorno's

Het antwoord op deze vraag wordt stilaan gecompliceerd en tegelijk toch een stuk eenvoudiger. Iedere kippenfokker ter wereld heeft al gehoord van de Leghorn. Het gaat immers over 's werelds beroemdste ras, ooit wereldwijd gefokt op grote schaal voor de industriële productie van witschalige eieren. Die glorie tijd is intussen alweer voorbij hoewel de moderne leghybriden van witte eieren nog steeds heel erg gelijken op de 'witte Leghorn'. Naast deze 'professionele' carrière, kende dit ras echter ook een wereldwijd succes in het hobbymilieu als gewaardeerd tentoonstellingsras. In sommige landen (België is daar echter niet bij) is dit momenteel nog steeds het geval. Het probleem is dat door de doorgedreven selectie in verschillende landen en zelfs continenten totaal verschillende fokrichtingen zijn ontstaan die meer of minder van elkaar verschillen. Daarnaast spreekt men in het ene land over verschillende types terwijl men het in andere landen zal hebben over totaal verschillende rassen met zelfs totaal verschillende benamingen. Je zou als fokker en als keurmeester voor minder het Noorden kwijt raken. Dit artikel zal trachten de evolutie tot de huidige stand van zaken te schetsen en de beslissing van de Belgische standaardcommissie (zie mededelingen) te verklaren.

De bakermat van alle Leghorns is gelegen in Italië en meer bepaald in de streek rond Livorno in Toscane. De geelbenige landhoenders van deze streek stonden bekend als bijzonder goede legsters zonder dat er al sprake was van een echt ras. In de negentiende eeuw werden deze hoenders geëxporteerd naar de Verenigde Staten waar er een zeer sierlijk productieras uit geselecteerd werd, nl. de Leghorn. In Italië zelf ontwikkelde zich de Livorno. In de tweede helft van de negentiende eeuw werden Amerikaanse dieren geïmporteerd naar Engeland waar de benaming Leghorn weliswaar in stand bleef maar er een geheel eigen type uit gefokt werd. Vanuit Engeland verspreide het intussen befaamde 'super-legras' zich over West-Europa waar de pluimveehouderij tot ontwikkeling begon te komen door de landbouwcrisis. Omstreeks 1890 ontwikkelde zich in Nederland het 'Nederlandse standaardtype' en in Duitsland het Duitse standaardtype dat 'Italiëner' (of letterlijk 'Italiaan') genoemd werd. Tot de vijftiger jaren van de vorige eeuw bleef dit ras de onklopbare legkip tot ze door de moderne leghybriden die een veel betere productie kenden van haar troon gestoten werd.

Wat betekende dat alles nu op tentoonstellingsniveau in ons land ? Wel in België werden tot 2004 vier verschillende 'types' erkend, nl. het Amerikaanse, het Engelse, het Nederlandse en het Duitse. Toen in 2004 de vernieuwde standaardcommissie hoenders begon met het opstellen van uniforme lijsten in de beide landstalen van erkende rassen en kleurslagen, werd besloten om het idee van één ras met vier 'types' te verlaten en voortaan van te spreken van vier afzonderlijke rassen. De tijd had er immers voor gezorgd dat de 'types' zodanig geëvolueerd waren dat sommige zo verschillend waren dat het niet meer verantwoord was om nog van één ras te spreken. Het grote probleem echter was dat België als enige land in Europa nog een Nederlands en een Duits type kende. Voor de Europese Entente waren deze beide identiek. Ook Nederland had intussen het Duitse type opgegeven en stemde ermee in dat het Nederlandse standaardtype op Europashows Italiëner zou genoemd worden. Dit alles werd besproken op de Europese studiedagen voor hoenderkeurmeesters in Heviz (Hongarije) waar ons land voor het eerst sinds lang opnieuw aan deelnam. Het afschaffen van de types en het invoeren van afzonderlijke rassen werd er bevestigd en op dit ogenblik spreekt alleen Nederland nog van verschillende types.

Koppel Amerikaanse Leghorns

Het invoeren van een Nederlandse Leghorn werd echter niet aanvaard en deze benaming bestaat op Europees niveau dan ook niet. Het Belgisch protest dat er verschillen waren tussen het Nederlandse en het Duitse type werd beaamd maar deze zouden weggewerkt worden. Op advies van de EE besloot de Belgische standaardcommissie dan ook om voortaan de beide types onder te brengen in één enkel ras. De benaming van dit ras lag voor de hand, nl de officiële Europese benaming en die is Italiëner. Zodoende werden er de laatste drie tentoonstellingsseizoenen in België alleen nog Italiëners tentoongesteld. Alle erkende kleurslagen van zowel Nederland als Duitsland werden aanvaard.

Daarmee was het probleem niet opgelost, integendeel de zaak werd alleen maar gecompliceerder. Theoretisch werden beide types geacht gelijk te zijn maar de praktijk is zeker anders. Vooral de beschrijving op papier van het Duitse type wijkt nogal sterk af van de werkelijkheid. Bovendien ijvert de Nederlandse Leghornclub (en ook terecht) voor het behoud van het eigen standaardideaal en is er momenteel zeker geen toenadering tussen de beide types. De vraag is dus maar of de verschillen ooit zullen worden weggewerkt. Intussen werden onze Belgische keurmeesters wel geconfronteerd met twee verschillende types op onze tentoonstellingen en daarnaast ook nog alle mogelijke tus-

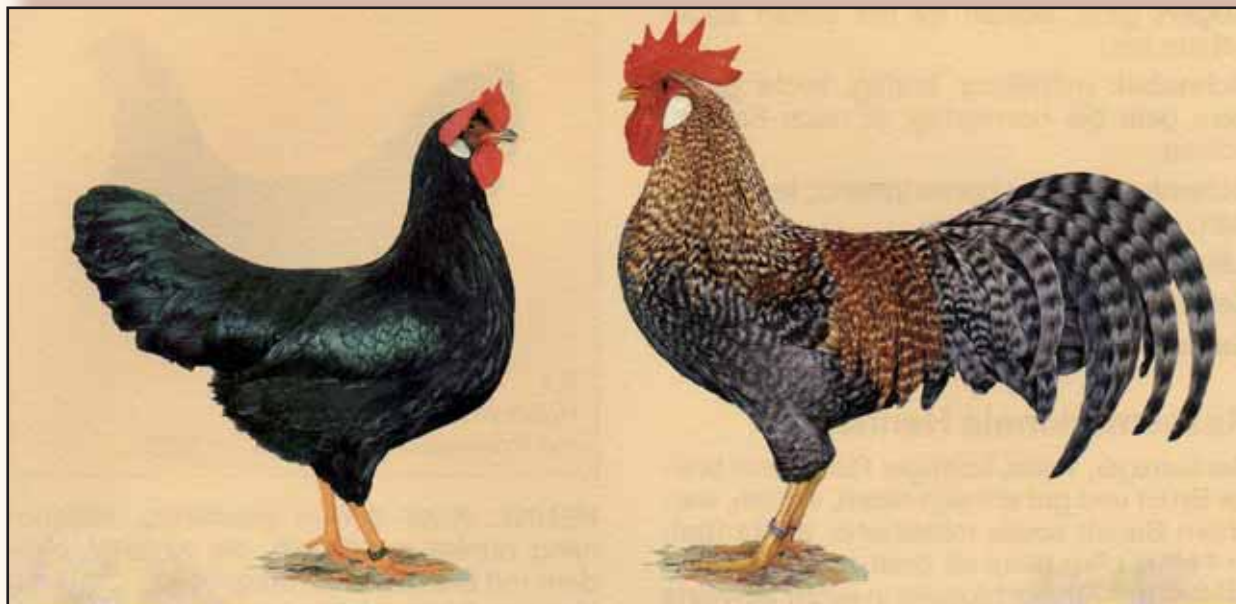
Zeer typische Italiënerhaan met 97 te Leipzig 2006.

senvormen. Onmogelijk dus om ze met één standaard te keuren en dus in de praktijk werd het onderscheid tussen de beide types nog wel gemaakt. Maar hoe leg je uit aan de fokkers dat twee dieren met een verschillend type, allebei tot hetzelfde ras behoren en allebei ZG van type zijn? Uiteraard gaat dat niet. "De toekomst zal het uitwijzen" is men geneigd om op zo'n moment te zeggen en inderdaad de toekomst wees uit dat dit geen houdbare situatie was. Daarom heeft de standaardcommissie dan ook beslist om deze dubieuze toestand een halt toe te roepen. De beide types moesten opnieuw gescheiden worden maar hoe? Een moeilijke vraag gezien wij het enige land zijn met dit probleem. Al onze buurlanden erkennen maar één van beide dus de andere is gewoon niet welkom. Het was voor ons echter geen optie om zomaar één van beiden te schrappen. In Vlaanderen worden vooral 'Nederlandse' Leghorns tentoongesteld, met als grootste uitzondering de prachtige bruinpatrijs 'Duitse types' die Florzack al jarenlang tentoontelt. In Wallonië daarentegen zien we meer goudflitters die uit Duitsland afkomstig zijn. Opnieuw opsplitsen in Italiëner en Nederlandse Leghorn was ook geen optie omdat deze laatste als ras officieel niet bestaat. Zelfs de Nederlandse standaard geeft als officiële EENAAM Italiëner op.

De oplossing voor het probleem kwam onverwacht uit het moederland van alle Leghorns, la bella Italia. Daar had men een ander probleem. De Italiaanse standaard kende alleen de Amerikaanse Leghorn en natuurlijk hun eigen Livorno maar op de tentoonstellingen werden in feite alleen nog maar Italiëners tentoongesteld. Het fokken en tentoonstellen van raspluimvee is in Italië minder geliefd dan in onze streken en bijgevolg is het moeilijker om zaken in stand te houden. Gedurende vele jaren al gaan Italiaanse fokkers nieuw materiaal aanschaffen op de veel grotere Duitse tentoonstellingen

of bekende markten zoals die van Straubing. Voor de Livorno betekende dit de ondergang want de Italiëner verving hem volledig. In 2003 werd dit een halt toegevoegd door Fabrizio Focardi, de voorzitter van de Italiaanse standaardcommissie, die stelde dat het onaanvaardbaar was nog langer Italiëners tentoon te stellen als Livorno's. Om een lang verhaal kort te maken werd de Italiëner (Italiana) naast de Livorno in de Italiaanse standaard opgenomen (weliswaar als zijnde een Duits ras ondanks de benaming). De Europese Entente erkende de Livorno als ras en zodoende waren er opnieuw vier 'Leghorns' erkend in Europa. Om de Livorno terug te brengen op de Italiaanse tentoonstellingen werden vele dieren geïmporteerd uit Nederland omdat het Nederlandse standaardtype en de Livorno nauwelijks van elkaar afwijken. Er zijn enkele kleine theoretische verschillen maar in de praktijk zijn deze nauwelijks merkbaar. De beste dieren in Nederland winnen ook in Italië en omgekeerd. Dit was dan meteen ook de oplossing voor België. Het vroegere Duitse type blijft verder bestaan onder de naam Italiëner en het vroegere Nederlandse type zal voortaan door het leven gaan onder de originele rasbenaming Livorno. Hetzelfde zal gebeuren op niveau van de krielen. Qua erkende kleurslagen blijven voor de Italiëner alleen diegene behouden die opgenomen zijn in de Duitse standaard. Voor de Livorno behouden wij, met goedkeuring van de Italiaanse standaardcommissie, alle kleurslagen uit de Nederlandse standaard met uitzondering van de typische 'Duitse' kleuren zoals daar zijn goud- en zilverflitter, bruinpatrijs en porselein. De nieuwe kleurslag blauwzilverpatrijs, in ons land gecreëerd door Antoon Krekelbergh, is van het oude Nederlandse type en komt met instemming van Italië ook onder het ras Livorno.

Wat zijn nu in feite de verschillen tussen de Livorno en de Italiëner? Deze situeren zich vooral qua type en bouw. Italiëners zijn

Italiëners volgens de Europastandaard, © BDRG

grote forse dieren met een gestrekt baksteentype. De ruglijn is zo goed als horizontaal en de overgang naar de rijk ontwikkelde maar laag gedragen staart is zeer geleidelijk. De borst is diep en de dijen springen duidelijk uit van onder het lichaam. De Livorno is duidelijk eleganter en ranker met een duidelijk aflopende ruglijn. De staart wordt duidelijk hoger gedragen in een hoek van wel 55 tot 60° ten opzichte van de ruglijn maar weliswaar zonder hoekige overgang. De borst is zeker minder diep en de dijen zijn eveneens zichtbaar onder het lichaam maar de overgang gaat via een grotere hoek en is duidelijk harmonischer.

De bijgevoegde tekeningen en foto's zullen dit zeker verduidelijken. Met de andere twee Leghorns is weinig verwarring mogelijk. De Amerikaanse Leghorn, enkel erkend in wit, is een zeer elegant ras met horizontale houding, zeer rijkbevederde brede staart en een kleine en fijne zeer gladde kam met typische lange kamhiel. De Engelse Leghorn is forser dan de andere en zeer opgericht met sterk aflopende ruglijn en tamelijk krap bevederde sterk gesloten staartdracht en grove zware kopversierselen. Dit laatste ras wordt in ons land weinig of niet gehouden.

Hopelijk zal de invoering van de Livorno in België meer duidelijkheid scheppen in de verschillende fokrichtingen en rassen die ontstaan zijn uit de oorspronkelijke 'gallina livornese' (kip van Livorno) en kunnen ze zich nu onafhankelijk verder ontwikkelen in hun eigen richting. De keurmeesters en de fokkers beschikken nu in principe over een duidelijke houvast die tijdens keuringen de rastypische dieren zou moeten bevoorstellen en de 'zwevers' stilaan doen verdwijnen. Opnieuw kunnen we maar hopen dat de toekomst het zal uitwijzen.

Met dank aan G. Glastra en F. Focardi.

*Engelse Leghornhaan buff.
© British Poultry Standards 1997*

*Patrijs Livornohen uit Italië.
Op de foto is de houding iets te opgericht.*